

Reservatsbildning för Segerstads skärgård

Beskrivning av reservatet

Reservatets benämning: Segerstads skärgård

Kommun: Karlstad

Socken: Segerstad

Fastigheter: Bråte 1:3
Bärön 1:1
Hanevik 1:6
Kyrkskärgården 2:1 del av
Solberg 1:1
Åsunda 1:13
Åsunda 1:15
Åsunda 1:36 del av
Landviken 1:1 del av

Lägesbeskrivning: Koordinaterna 6576/1355
Topokarta 10 D Karlstad NV och SV

Gränser: Framgår av bifogade karta i skala 1:50000, bil A.

Areal: Ca 5 000 hektar varav ca 750 hektar landareal.

Naturvårdsförvaltare:Skogsvårdsstyrelsen i samråd med Karlstads kommun

Ägarkategori: Naturvårdsfonden, kommun, skogsbolag och i mindre del privat.

Ärendets handläggning

Länets naturvårdsråd tillsatte 1965 en utredningskommitté som 1970 presenterade ett förslag till reservatsbildning.

Karlstad kommun har för naturvårdsändamål inköpt Onsön i nordöstra delen av området.

Länsstyrelsen beslutade 1970-08-18 om interimistiskt reservatsförordnande jämlikt § 11 naturvårdslagen. Förordnandet förlängdes 1973-07-20.

Länsstyrelsens styrelse företog 1975-05-26 en båtresa genom området varvid landstigning skedde på Gåsen och där aktualiserad skogsavverkning diskuterades. Förhandlingar med stiftsnämnden angående inträngsersättning har juni 1979 lett till överenskommelse om markförvärv.

Grund för beslutet

Segerstads skärgård har en attraktiv och ursprunglig prägel och är därför i hög grad skyddsvärd. Genom sitt läge och de allmänna naturförhållandena har skärgårdsområdet mycket stor betydelse för allmänhetens friluftsliv. Ett intensivt utnyttjande av skärgården för friluftsliv medför risk för slitage och störningar på områdets naturvärden. Tillsyn och aktiva vårdåtgärder behövs för att begränsa störningar på naturmiljön.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogade karta som naturreservat.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. Uppföra helt ny byggnad.
2. Bedriva täkt i någon form samt att schakta eller utfylla.
3. Anordna andra upplag än tillfälliga sådana för skogsbrukets behov.
4. Använda kemiska bekämpningsmedel eller växtnäringssämnen.
5. Anlägga ny väg annat än tillfällig traktörväg för skogsbrukets behov.
6. Avverka eller utföra skogsvårdande åtgärd annat än enligt fastställd skötselplan beträffande fastigheterna Bråte 1:3, Hanevik 1:6 och Landviken 1:1.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

7. Tillbygga eller på annat sätt väsentligen ändra befintlig byggnad.
8. Avverka eller utföra skogsvårdande åtgärd på fastigheterna Solberg 1:1, Åsunda 1:13, Åsunda 1:15, Åsunda 1:36, Bärön 1:1 och Kyrkskärgården 2:1 del av.
9. Framdraga ledning.

Ovan nämnda föreskrifter må ej utgöra hinder för uppförande av anläggningar och andra företag som avser att betjäna allmänhetens friluftsliv i enlighet med reservatets syfte och fastställd skötselplan, bil C.

Tomtområde kring befintligt, privat bostadshus undantages från reservatsbestämmelserna vad gäller punkterna A3, A4, A6 och A8. Här tillämpas generella bestämmelser för markanvändning. Med tomt avses här ett markområde om högst 2 000 m² i form av en kvadratisk yta med centrum i bostadshuset. Vid speciella terrängförhållande kan annan tomtavgränsning göras.

Jakt skall bedrivas i överensstämmelse med god jaktvård. Vid behov skall riktlinjer för jaktens bedrivande uppdragas i samråd mellan förvaltaren, jakträttsinnehavare och Värmlands jaktvårdsförbund. Sådana riktlinjer skall utformas på så sätt att kollisioner mellan jaktutövning och allmänhetens friluftsliv undviks.

Föreskrifterna nedan - under punkt C - gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning därigenom inte avsevärt försvåras.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att allmänheten tältar eller förtöjer båt upp till två dygn i sträck på samma plats inom de delar av reservatet som är upplåtna härför samt att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. Skada fast naturföremål eller ytbildning såsom exempelvis borttransport av sten.
2. Anbringa tavla, plakat, affisch, inskrift eller annan därmed jämförbar anordning.
3. Gräva upp växter.
4. Bryta grenar, fälla eller på annat sätt skada buskar och träd
5. Störa djurlivet t ex genom närgången fotografering, varaktig vistelse vid fågelbo, lya, gryt eller motsvarande.
6. Beträda följande öar eller ögrupper samt vattenområde på 100 m närmast dessa öar under perioden 1 april - 31 juli.

Bäröskären och Ruskskär
Rundholmen
Vaholmen
Norra Gåsskäret
Stora Äggskär
Lövöskären samt Gysskär
Sandskär väster Sandön
Rudsviksholmen
SÖ Guppaholmen

7. På land medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur.
8. Göra upp eld annat än på särskilt anvisade och iordningställda platser.

9. Framföra motordrivet fordon annat än på anvisade vägar.
10. Parkera annat än på särskilt anvisade platser.
11. Uppställa hus- eller släpvagn annat än tillfälligt på anvisad parkeringsplats och högst en (1) dag.
12. Tälta annat än tillfälligt under högst två (2) dygn på samma plats. Reservatsförvaltaren kan anvisa särskild plats där tältning tillåtes under (viss) längre tid.
13. Förtöja båt eller husbåt annat än tillfälligt under högst två (2) dygn på samma plats.
14. På störande sätt använda radio, bandspelare eller liknande.

Vetenskapliga eller andra undersökningar skall utföras i samråd med länsstyrelsen och förvaltaren.

D. Bestämmelser jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om skötselplan mm

1. Syftet med vården och förvaltningen är att främja allmänhetens friluftsliv under samtidigt beaktande av att naturmiljön inte skadas.
2. Skötselplan. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fast ställa bifogade plan. Planen skall ligga till grund för reservatets skötsel och gälla i högst 10 år. Planen skall vid uppkommande behov revideras.
3. Reservatet skall utmärkas i enlighet med anvisningar utfärdade av statens naturvårdsverk.
4. Naturvårdsförvaltare skall vara skogsvårdsstyrelsen.
5. Samråd beträffande områdets skötsel skall ske mellan förvaltaren, länsstyrelsen, Karlstad kom mun genom särskilt utsett organ samt länets skötselråd.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, jordbruksdepartementet, se bilaga (formulär 3).

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövding Bengt Norling jämte ledamöterna Arvid Eskel, Arne Hult, Sune Johansson, Bertil Jonasson, Helmer Karlsson, K A Karlsson, Göthe Knutson, Elvy Nilsson, Sven Nilsson, Gunnar Olsson, Henry Stjernborg och Nils Wallander samt suppleanten Ove Eriksson.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Beckman, länsassessor Johansson, t f länsarkitekt Bergfeldt, naturvårdsdirektör Wirén, lantmätare Pettersson, länsantikvarie Varenius och byrådirektör Åhgren, föredragande.

Ledamoten Göthe Knutson och suppleanten Ove Eriksson anmälde reservation som framgår av styrelsens protokoll av den 19 november 1979

Bilagor

Besvärshänvisning

Karta skala 1:50 000, bil A

Kopia av länsstyrelsens prot § 113, bil B

Skötselplan bil C

Kopia till:

SNV

Statens planverk

FBM Kommfullm

Karlstad Lantbrnd

SVS

Vägförv

Lantmäterienh

Planenh

Naturvenh

Naturvårdsrådets ledamöter

Naturvårdsreg

Bynd Karlstad

Televerket

Skoghalls Båtsällsk.

Motorbåtsklubben Neptun

Värml.Seglarförb.

Karlstad Sjöscoutkår

Gösta Nordstrand

Georg Hjulström

Lennart Stenberg

Åke V Thydén

Albert B Hilmeresson

Karlstad kommun (rek+mb)
Kyrkorådet i Nors pastorat (rek+mb)
Segerstads fs (rek+mb)
Stiftsn. (rek+mb)
J E L Laurell (rek+mb)
BAB, Säffle (rek+mb)
UHB, Forshaga (rek+mb)
UHB, HAGFORS (rek+mb)

Naturreservatet Segerstads skärgård

Planen har upprättats på grundval dels av redovisning för arbetet inom en utredningskommitté 1970, dels Vegetations- och fågelinventering 1974 utförd av Hans Kongbäck och Alf Olsson på länsstyrelsens uppdrag samt dels samråd med berörda parter 1970-1979.

1. Allmän beskrivning samt målsättning för naturreservatets skötsel

1.1 Allmän beskrivning

1.1.1 Data

Avsatt: År 1979 (i samband med fastställelse av denna skötselplan)

Areal: Ca 5 000 ha varav ca 750 hektar land

Kommun: Karlstad

Läge: Segerstads socken. Ca 1,5 mil sydväst Karlstads centrum, ca 1 mil västsydväst Skoghalls centrum och ca 1 mil sydost Grums centrum.

Topokarta 10 D Karlstad NV och SV

Syfte med avsättningen: Bevara förutsättningarna för "naturnära" och berikande friluftsliv under samtidigt beaktande av skydd för skärgårdsområdets speciella naturvärden.

1.1.2 Naturförhållanden

Området erbjuder en attraktiv och omväxlande naturmiljö.

Skärgårdsområdet omfattar drygt 30-talet öar med storlek över 1 hektar samt ett större antal småöar och skär. De största öarna är Bärön ca 100 hektar, Onsön ca 90 hektar och Gåsen ca 30 hektar. Dessutom berörs den mycket stora Åsundaön till ca 200 hektar samt delar av fastlandet ca 125 hektar.

Skärgården är förhållandevis fri från fritidsbebyggelse - 10 stugor finns.

På mindre delar av Åsundaön och Bärön har tidigare bedrivits jordbruk liksom på delar av den fastlandsudde som berörs.

Berggrunden har en utpräglad bandstruktur vilket flerstädes ger upphov till intressanta och vackra strandhällar. Karlstadsregionens zonerade gnejsgraniter och Hammaröformationens mycket gamla ytbergarter som beskrivits av N H Magnusson på 1930-talet är för närvarande föremål för kartering och studier (av Sv geologiska undersökning, SGU).

Områdets lösa jordarter har starkt bearbetats av Vänerns vågor under landhöjningens lopp och materialet är i stor utsträckning bortspolat och omlagrat. Som resultat av denna bearbetning återfinns omfattande renspolade hållmarker inte minst på Bäröns och Åsundaöns södra och västra stränder.

En rullstensås löper ut i Vänern på Arnäs udde - bilvägen norrifrån följer dess krön. Åsen har, även den, blivit starkt bearbetad av vågorna och till stor del brutits ner. Klappersten och sand förekommer i ett stråk över Sandön (sydväst om Arnäs udde), Rudholmen och Sandskär (söder om Bärön), vilket ev kan illustrera åsens fortsatta sträckning. Även på ön Gåsen finns sand på stora områden., här formade till strandvallar i långa parallella ryggar. En omfattande sandrygg bildar också brygga mellan Segerstadslandet och Onsön. Onsön bjuder för övrigt på flera stora sandstränder i söder och märkliga sand- och grusformationer på den östra udden.

Av speciellt intresse är de 6 jättegrytorna på Åsundaöns nordvästra strand. Den största jättegrytan har ett djup på ca 1 meter.

Vegetationen är relativt torftig främst beroende på den bortspolning av lösa jordarter som skett. Artrika och frodiga undantag finns dock t ex i berggrundssprickor intill grönstensförande band. På sådana platser kan man finna yppig vegetation av lundkaraktär med inslag av olvon, bentry och björnbär i buskskiktet och konvalj, getrams, blodnäva och arvarter i fältskiktet.

Som kuriosum kan nämnas förekomst av röda näckrosor i ett stort hällekar på Lindränkan. Inplantering är en möjlig orsak till förekomsten i detta fall.

Skärgårdens karaktäristiska vegetation är den magra hällmarkstallskogen. Inom betydande områden är bestånden av utpräglad naturskogstyp med en mångfald "trädindivider" som fått fantasieggande former av de ofta extrema växtbetingelserna.

Över skärgården går ett betydande fågelsträck. Beträffande häckfågelfaunan kan en uppdelning i fyra kategorier ske beroende på den vegetation olika öar har.

Grupp 1 omfattar stora öar med omväxlande barrlövskog samt öppna marker. Omkring 75 arter häckar regelbundet. Grupp 2 omfattar medelstora öar med, tätare bestånd av barr- och blandskog. Hit räknas Gåsen, Amneholmarna, Lövön, Stora Axelön och Sandön. Ca 45 arter häckar. Grupp 3 omfattar mindre öar med gles hällmarkstallskog och små lövdungar. Fågelfaunan är här relativt fattig med fiskmås, stenskvätta, lövsångare och sädesärla som vanligaste arter. Individantalet är ofta lågt. Ca 25 arter häckar. Grupp 4, slutligen, omfattar låga, i stort sett trädlösa skär med gräsvegetation. Ornviksskären, Bäröskären, Sandskär är exempel på denna kategori öar. Gräsand och småskrak häckar i de täta starr- och grästuvorna., drillsnäppa., stenskvätta, sädesärla och sävsparv är vanliga. Ca 15 arter häckar årsvisst.

Beträffande arter av speciellt intresse kan nämnas att fiskgjusen häckar på flera platser - men tyvärr ibland med dåligt resultat på grund av störningar. Brun kärrhök ses ofta jaga över vassvikarna. Lärkfalk häckar vissa år. Enstaka observationer av havsörn har gjorts. Storskarv ses ibland på de yttre skären. Strandskata och roskarl förekommer. Silvertärna har häckat ned något par under senare år.

Ytterligare beskrivning av skärgården återfinns dels i rapport över arbete inom naturvårdsrådets utredningskommitté "Förslag till naturreservat, Segerstads skärgård, maj 1970" dels "Vegetationsbeskrivning och fågelinventering"- Alf Olsson, Hans Kongbäck, 1974. Beträffande fastlandsdelen även "Planering för friluftsliv, Segerstad halvö"- Margareta Fronaeus, Karin Persson (examensarbete vid avdelning för landskapsplanering, Lantbrukshögskolan, Alnarp, 1976)

1.1.3 Kommunikationer

Området nås i första hand med båt. Ut på den berörda fastlandsudden går en bilväg. Över Segerstadslandet har bilvägen i huvudsak hög standard. Den sista delen på ca 5 km är dock av enkel beskaffenhet,

Till Åsundasundet går likaså en enkel bilväg. Enkel - handdriven - bilfärja finns över till Åsundaön (för att serva fritidstorparna).

Genom Åsundasundet och vidare österut genom skärgården finns en prickad farled

1.1.4 Serviceanordningar

För närvarande finns endast enstaka soptunnor och 7 toaletter på några av de mest frekventerade öarna. Dessutom finns större brygga i anslutning till båtklubbens (Åsfjordens båtsällskap) koja på Amneholmarna. Klubbstuga (Grums båtsällskap) finns även vid södra änden av Åsundaön i västligaste delen av Bärösundet.

1.1.5 Föreskrifter

Jämför reservatsresolutionen.

2. Dispositions- och skötselplan för mark och vatten

2.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Den allmänna målsättningen för reservatets skötsel skall vara att erbjuda allmänheten rekreation i attraktiv naturmiljö. Enkla serviceanordningar skall iordningställas för att underlätta besök. Anordningarna skall emellertid samtidigt placeras och utformas så att markslitage samt störningar på växt- och djurliv undviks.

Anordningarna skall således närmast ha funktionen att kanalisera besökarströmmen och bidra till att bevara den attraktiva skärgårdsnaturen. Anläggningarna får inte tillåtas expandera så att de dominerar miljön.

Inom reservatet skall ett ”naturnära” friluftsliv främjas.

2.2 Principer för disposition av mark och vatten samt åtgärder av allmän karaktär

2.2.1 Hävd av kulturlandskapet

Endast begränsade spår av tidigare odling förekommer inom området. Mindre områden dels vid Boviken och Lönhult, Åsundaön, dels norr om Landviken, Segerstadhalvön vårdas för att bevara karaktären av tidigare odlingsmark.

Jämför vidare detaljanvisningar i kap 2.3.

På längre sikt bör uppmärksammas behovet av att hålla öppet omgivningen kring torpställena på Bärön och Onsön.

2.2.2 Hävd av skogsområden

2.2.2.1 Beträffande de medelstora och mindre öarna skall skogsbestånden så långt möjligt få utvecklas till naturskog utan andra ingrepp än öppethållande av stigar och vistelseytor samt i vissa fall vedtäkt - av förvaltaren - för iordningställda eldplatser (jämför detaljanvisningar kap 2.3).

2.2.2.2 På de inre delarna av Åsundaön och Bärön bedrivs skogsbruk i huvudsak enligt gängse skogliga principer. Hänsyn till naturmiljön tages i första hand genom att skogsbrukaren tillämpar generellt gällande hänsynsregler. Strandområdenas hållmarkstallskogar skall dock utvecklas till naturskogar utan andra ingrepp än Öppethållande av stigar. Jämför detaljanvisningar i kap 2.3.

2.2.2.3 Beträffande Onsön och fastlandsdelen undantages vissa delområden från normalt skogsbruk med hänsyn till landskapsbild, besökarnas vistelsemiljö samt för att begränsa störningarna på djur- och växtliv. Föryngringsytornas storlek begränsas för området i övrigt till ca 1 hektar. Jämför detaljanvisningar i kap 2.3. Kommunen har förvärvat Onsön för naturvårdsändamål med statsbidrag.

2.2.2.4 All avverkning skall föregås av skogsvårdsstyrelsens besiktning. Skogsvårdsstyrelsen bör, när ansökan om avverkning föreligger, precisera vilka inskränkningar i skogsbruket som skogsvårdslagen med anvisningar föranleder både av skogliga skäl och av allmänna hänsyn till naturmiljön. I samband med tillståndsgivningen bör länsstyrelsen ange de ytterligare skogsbruksrestriktioner som eventuellt erfordras för att skötselplanens intentioner skall uppfyllas.

2.2.3 Jakt och viltvård

Jakträtten berörs inte direkt av reservatsbildningen. Allmänt säges i beslutet att jakt skall bedrivas i överensstämmelse med god jaktvård. Med hänsyn till allmänhetens vistelse inom området kan riktlinjer för jaktens bedrivande behöva uppdragas i samråd mellan förvaltaren, jakt-rättsinnehavare och Värmlands län jaktvårdsförbund.

2.2.4 Fiske

2.2.4.1 Reservatsbildningen påverkar inte rätten till fiske. Generellt gäller fritt fiske 300 m utanför strand i Väner.

Kattfjorden är en "svartlistad" som fiskevatten. Undantag gäller för lax, öring, siklöja, sik och nors.

2.2.4.2 Förvaltaren skall verka för att fisket kan upplåtas för allmänheten.

2.2.5 Disposition och skötsel av byggnader

2.2.5.1 Reservatsbestämmelserna ändrar inte dispositionsrätten till befintliga byggnader.

2.2.5.2 På sikt bör dock befintliga fritidsbostäder inköpas av det allmänna för att t ex utnyttjas som regnskydd, information eller i övrigt i samband med områdets skötsel.

2.2.6 Tillsyn

2.2.6.1 Fortlöpande tillsyn under sommarsäsong (maj - september) torde vara av avgörande betydelse för att reservatet skall kunna fylla sin funktion och den attraktiva skärgårdsmiljö bevaras. Särskild personal måste därför avdelas för regelbundna tillsynsresor under högsäsong. Tillsynens omfattning anpassas till förändringar i besöksfrekvens.

2.2.6.2 Tillsynsman skall bevaka att reservatsbestämmelserna efterlevs. Han skall vidare genomföra erforderliga reparationer på anläggningar, utföra städning, tillhandahålla ved vid iordningställda eldstäder samt bistå besökare med information m m.

2.2.6.3 För tillsynen skall upprättas instruktion och avtal. Tillsynsman bör inneha ordningsvakts befogenheter.

2.2.6.4 Samordning av tillsynen skall om möjligt ske ned kommunalt förvaltningsorgan berörda båtklubbar och polisbåten för Vänern, Tillsynsman skall vara utrustad med kommunikationsradio.

2.2.6.5 Kostnaderna för tillsynen fördelas mellan reservatsförvaltaren och Karlstad kommun så att kommunen betalar för sop- och latrinhämtning. Se även ekonomisk flerårsplan.

2.2.7 Renhållning

2.2.7.1 Städning inom reservatsområdet sker genom förvaltarens försorg.

2.2.7.2 Tillsynsman transporterar sopor och latrin till landbaserade uppsamlingsplatser varifrån kommunen svarar för vidare hantering.

2.2.7.3 Uppsamlingsplatsernas lokalisering avgöres genom avtal mellan reservatsförvaltaren och kommunen.

2.2.7.4 Iordningställda toaletter skall regelbundet städas av tillsynsman under högsäsong minst en gång per vecka.

2.2.8 Dokumentation av (förändringar i) vegetationen skall ske genom återkommande studier av fasta provytor som utlägges i första hand på speciellt starkt frekventerade öar. Årlig rapport om fågellivet sammanställs i samarbete med ornitologisk expertis. Dokumentation sker även i övrigt av områdets fauna. Fotodokumentation skall ske genom återkommande fotograferingar från fasta fotopunkter. Dokumentationen genomförs tills vidare vartannat år (beträffande fotografering under juli månad).

2.3 Detaljbeskrivning och detaljtåtgärder

Reservatsområdet har delats in i skötselområden. Till följande beskrivning fogas en översiktskarta i skala 1:50 000 och beträffande delområden även detaljkartor i skala 1:10 000 eller 1:5 000. Beträffande delområde med anläggningar förutsättes fortlöpande underhåll ske, innefattande reparationer, vedhållning, städning, sophämtning samt rengöring av toaletter inför varje helg under sommarsäsong.

För närmare redovisning av naturförhållanden hänvisas i första hand till "Vegetationsbeskrivning och fågelinventering" av Kans Kongbäck och Alf Olsson, 1974 (i det följande kallad "Beskrivning 1974")

Skötselområde 1

Beskrivning: **Bäröskären - Ruskskär** (delområde 3 enligt "Beskrivning 1974")

- 1:1 Rundholmen (delområde 8)
- 1:2 Vaholmen
- 1:3 Sandskär väster om Sandön
- 1:4 Lövöskären (delområde 13)
- 1:5 Gysskär (delområde 18)
- 1:6 Äggskären (delområde 22)
- 1:7 Rudsviksholmen (delområde 20)
- 1:8 SÖ Guppaholmen (delområde 23)
- 1:9 Gåsskären (delområde 26)

Smärre öar och skär med ringa trädvegetation och speciella förutsättningar för häckning av känsliga fågelarter. Bl a förekommer fiskgjuse på Rundholmen, Vaholmen, Gåsskär och Gysskär. För delar av området gäller sedan 1973 respektive 1974 land-

stigningsförbud under perioden 1 april - 15 juli enligt särskilda beslut av länsstyrelsen.

Målsättning: Skyddsområden med landstigningsförbud under perioden 1 april - 31 juli

Åtgärd: Skyltning av gällande bestämmelser.

Skötselområde 2

Beskrivning: **Mindre öar med gles hållmarkstallskog** och små lövdungar samt låga holmar och i stort sett trädlösa skär med gräsvegetation. Gemensamt för ingående öar är att de - på olika grunder - bedömts mindre lämpade att utnyttjas av besökare. Följande delområden enligt ”Beskrivning 1974” ingår:

Svartskär	(delområde 1)
Hasselskär	(” 2)
Sandskär sydväst	
Tavelholmen	(” 4)
Tavelholmen	(” 5)
Inre Lövöklubben	(” 12)
Dragareskär	(” 15)
Enholmen	(” 16)
Yttre Lövöklubben	(” 17)
Gubbskären	(” 25)
Illverksholmen	(” 30)

Därtill kommer St Lövön (delområde 13) och L Axelön (delområde 31) in i samma kategori även om dessa öar är något större. Lövön är som sig bör bevuxen med lövskog. De centrala partierna täcks av delvis högväxt lövskog och mycket tätt lövsly med blåbär, kruståtel och ekorrbär i fältskiktet. Bland träden dominerar asp över björk och rönn.

Lövön är bebyggd med ett fritidshus.

Målsättning: Öarna i denna grupp bör inte bli föremål för satsning på serviceanläggningar. Öarna kan principiellt fungera som buffert mellan speciellt frekventerade och å andra sidan speciellt skyddade delområden.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -. Underhåll: Årlig städning.

Skötselområde 3

Beskrivning: **Amneholmarna** (delområde 8 i ”Beskrivning 1974”). På allmänna kartor står namnet Hamnholmarna. Holmarna kallas dock Amneholmarna av ortsbefolkningen och för övrigt finns ytterligare en grupp öar inom reservatet som på kartor benämnes just Hamnholmarna. I det följande användes för dessa öar namnet Amneholmarna.

Vegetationens utbredning och typ framgår av bifogad karta i skala 1:5 000. Beståndsbilden är relativt varierad med ca 200-årig hållmarkstallskog, lövbestånd och blandskog.

Den östra, större holmens norra sida stupar brant i vattnet, och här finns lämpliga tilläggsplatser för småbåtar medan de flackare hållmarkerna mot söder lämpar sig bättre för soldyrkare.

På nordvästra udden finns några äldre byggnader (koja. uthus) med en större brygga vilka för närvarande disponeras av Åsfjordens båtsällskap. Tre toaletter finns utplacerade på olika delar av ön. Också på den minsta holmen, Björkholmen, finns en stuga med brygga. Sundet mot den tredje holmen i gruppen är mycket grunt och vid lågvatten uppkommer här en stor sandstrand. God natthamn.

Målsättning: Den östra ön utnyttjas som replipunkt. Skogsbestånden lämnas i huvudsak orörda för att utvecklas mot urskog.

Åtgärd: Befintlig brygga, koja och uthus upprustas i samråd med båtklubben. Anläggningarna användes av såväl klubbmedlemmar som allmänhet - information, raststuga och eventuellt övernattnig. Angöringsringar fastsättes vid östra udden.

Befintliga toaletter upprustas. Sopkärl utplaceras i anslutning till brygga och koja. Eldstäder ordnas dels vid bryggan - kojan dels i viken med lövskog på östra udden. Normalt underhåll.

Skötselområde 4

Beskrivning: **Bockholmarna** (delområde 9 i ”Beskrivning 1974”), Den östra av holmarna täcks av hållmarkstallskog samt en aspdunge mot söder. Stränderna mot söder och öster utgöres av ovanligt breda hållzoner med intressanta geologiska formationer bestående av band och sliror av kvarts och pegmatit i mjukare bergarter. Västra stranden är låg och stenig mot det vassområde som finns i det grunda sundet mot västra holmen. Denna visar upp en mosaik av hållmarkstallskog, blandlövskog och rished med en al-dunge mitt på holmen. Där finns också några granar, vilket är ovanligt på öar av denna storlek. Hållarna mot sydost är höga med breda kvartsränder i mörk bergart. Båda holmarna är välbesökta, vilket många eldstäder, toalettpapper, tälytor och uppstrampade stigar vittnar om. På den östra finns ett skjul (ej markerad på allmänna kartor), en murad eldstad och en mängd skräp. På västra holmen finns ett flertal eldstäder och sår i hållarna efter eldning. Holmarna är överlag starkt nedskräpade.

Målsättning: Replipunkt. Ingen skogsavverkning utöver begränsad vedhuggning (av förvaltaren och i första hand vindfällan) till iordningställda eldstäder.

Åtgärd: Omfattande städning (inklusive kojan). Eldstad iordningställes på västra holmen. Två toaletter, angöringsringar såväl i södra som norra viken. Informationstavla på västra holmens norra del. Normalt underhåll.

Skötselområde 5

Beskrivning: **Långholmen** (delområde 11 i ”Beskrivning 1974”). Norra udden är öppen med tuvor av höga gräs, småbjörkar och sälk i skrevorna. Nordvästra stranden är en bra tilläggsplats för småbåtar, och vegetationen, speciellt moss- och lavtäckten är fläckvis mycket hårt slitet av besökare. Lövriddar med pors, al, björk och asp utefter stränderna inringar ren hållmarkstallskog på öns inre. Dessa riddar har större utsträckning än vegetationskartan visar, eftersom de oftast är alltför smala för att få egen beteckning på kartan.

Öns mittparti upptas av ett lägre område, som delvis översvämmas vid högvatten. Här växer bladvass, den höga vassstarren och den lägre, smalbladiga trådstarren blandat med blåtåtel och ljung på torrare lokaler. En större enedunge finns här. Berggrunden utgöres av höga, slipade rundhällar med rik lavflora (foto sv.v 37)

På södra delen är västsidan hög och brant ned bra utsikt från högsta punkten, där gles tall utgör trädskiktet och ene buskskikt, medan fårsvingel är det vanligaste gräset. Sydligaste udden är öppen hållmark med enstaka enar och björkar.

Hela östra sidan är långsluttande och söndersprängd och berget är starkt slirigt med ljusa kvartssträngar uppstående ur mörk, lättvittrad bergart av glimmertyp (foto sv. v. 38). Södra delen av ön tillhör en zon med röd alkalisk gnejs, medan norra delen består av röd, sur gnejs. Den intressanta berggrunden studeras bäst på den öppna udden, markerad ned G på kartan (foto sv.v. 39). (Eftersom denna udde även hyser en fiskmångkoloni bör försiktighet iakttas och utnyttjande av udden undvikas under häckningstid. I en vitfågelkoloni häckar alltid många änder, som inte hinner täcka över äggen, om de skräms upp hastigt. Trutar och kråkor gör då processen kort med äggkullen). Växtligheten i skrevorna är frodig och innehåller arter som johannesört, flenört, klockljung, gul fetknopp, kärleksört, nypon, björnbär och jolster. Det inre av öns södra del upptas av hållmarkstallskog ned mycket ris i fältskiktet. Vattnet utanför västsidan är djupt. Ett förrädisk grund finns dock.

Målsättning: Replipunkt för besökare i skärgården. Ingen skogsavverkning utöver mycket begränsad vedhuggning (av förvaltaren och i första hand vindfällan till iordningställd eldplats)

Åtgärd: Angöringsringar, toalett, sopkärl. Utmärkning av skäret på västra sidan. Normalt underhåll.

Skötselområde 6

Beskrivning: **Sandön** (delområde 14 i ”Beskrivning 1974”). Sandöns norra udde är en av skärgårdens mest karakteristiska profiler med den ensamma tallen på sandryggen not norr. Sandryggen täcks delvis av mjölonmattor, som bildar halvmeterhöga tuvor i vars kanter backsvallar har grävt ut sina bon (foto sv.v. 1, dia 1). En dunge med tall på sandmark växer längst norrut, och Stränderna utgöres här av klappersten med ett glest strandsamhälle med arter som fackelblomster, getväppling, blåtåtel, käringtand, madrör, klockljung och björnbär upp mot skogen (foto dia 2).

Sandön tillhör den grå, plagioklasrika gnejszonen och de branta klippstränderna mot öster visar upp intressanta formationer med pegmatit och amfibolitränder samt, åtskilliga hållkar (foto dia 3). Söderut är hållarna flackare och klippzonen är här uppåt 50 m bred. Den västra stranden är delvis söndersprängd med långgrunda vatten utanför.

Öns inre upptas söderut av hållmarktallskog med lövinslag, medan blandskog ned ett för skärgården stort inslag av gran täcker norra delen.

Goda badstränder och släta solhällar gör att Sandön är en av de mest besökta öarna i skärgården och vackra sommark dagar är det inte ovanligt med uppåt 15 båtar liggande enbart kring norra udden, trots att tilläggningsmöjligheterna är begränsade. Eftersom ingen renhållning förekommer är ön kraftigt nedskräpad. Märken efter "spontana toaletter" finns flerstädes. En mångfald rester av eldar förekommer och åtskilliga fula sår efter avbrutna grenar och fällda träd för bränsle till eldarna.

Målsättning: Replipunkt för besökare i skärgården, Ett av de områden som bör prioriteras, vid utveckling av skötseln. Ingen skogsavverkning utöver begränsad vedhuggning (av förvaltaren) till ordnade eldstäder.

Åtgärd: Angöring underlättas vid norra udden. Eldstäder iordningställes. Spår av gamla eldstäder städas bort. Två toaletter och sopkärl uppsättes. Informationstavla modell större uppsättes. Några mindre tälytor rensas. Smärre vegetationsbälten mellan ytorna lämnas för att ge rumskänsla och viss avskildhet. Behovet av brygga provas av skötselrådet. Normalt underhåll.

Skötselområde 7

Beskrivning: **Sikholmen** (delområde 19 i "Beskrivning 1974"). Hållmarktallskog med enstaka björkar. På sydsidan finns en fukthåla med al, björk, pors, björnbär, kråklöver, trådstarr och ängsull. Rikligt med svalting växer i ett större hållkar på norra sidan. Mitt på ön finns ett bestånd av liljekonvalj. Den lilla ön är välbesökt och speciellt kring sandviken mot sydväst finns åtskilliga lämningar efter besökare. Vattnet nordväst om ön är mycket grunt med sandbotten.

Målsättning: Komplement till Sandön.

Åtgärd: Städning. Informationstavla med hänvisning till Sandön beträffande tältning, toalett och grillplats. Kompletterande städning under högsäsong.

Skötselområde 8

Beskrivning: **Svarten** (delområde 24 i "Beskrivning 1974"). Svarten är en ganska hög, bergig ö, som till största delen täcks av hållmarktallskog med inslag av asp i centrala delen, där fältskiktet är mera risartat med lingon, ljung och kruståtel. Mot söder en gles lövridå med utbildad starr-, pors- och alzonering kring en liten vik. Södra stranden är sönderbruten och storblockig med typisk sprickvegetation med arter som johannesört, käringtand, gullris, renfana, flenört, fackelblomster och rörflen (foto dia 13). Den norra stranden består av högre, delvis branta hållar som mot nordväst bryts av en liten stenstrand. Ön erbjuder flera goda tilläggsplatser för småbåtar, speciellt mot söder där Svartklubben ger ett mera skyddat läge.

Svartklubben kantas av breda hållmarker. Mot norr växer en liten dunge med al, asp och björk. Vegetationen i övrigt är hållmarktallskog. Överst på holmen frodas täta nyponsnår bland högar av multnande drivved.

Målsättning: Ingen skogsavverkning. Ön utnyttjas av besökare t v utan serviceanordningar.

Åtgärd: Angöringsringar. Toalett, eldstad ordnas ev vid behov under senare delen av femårsperioden. Normalt underhåll.

Skötselområde 9

Beskrivning: **Gåsen** (delområde 25 i "Beskrivning 1974") Den nordvästra udden är en hög klippudde beväxt med vacker hedtallskog, som fortsätter in på den markerade sandrygg (strandvall) som sträcker sig i en båge tvärs över norra delen av ön (foto dia 15 sv.v. 31). På ryggens norra sida är sanden blottad och här har tidigare funnits en fin badplats, som nu spolierats av den täta bladvassen (foto dia 16). En förfallen fiskarkoja ligger på gränsen mellan sand och tallskog.

På udden mot nordost växer klibbal med inslag av björk och rönn i en tät dunge. I fältskiktet finns liljekonvalj och bergslok. Stranden är här den typiska storblockstranden med arter som madrör, silesår, käringtand, sumpmåra, blåtåtel, fackelblemster och några starrarter. Där strandlinjen utgöres av sten finns oftast en typisk zonerings med pors, al, björk, tall räknat från vattnet, medan hållmarktallskogen går ända ut där stranden utgöres av hållar.

På den nordöstra stranden finns ett lundliknande lövskogsbestånd med ekorrhör och liljekonvalj. Från lövbeståndet sträcker sig ett fuktstråk söderut tvärs över ön mot en lagunliknande vik på öns sydsida. I stråket har tidigare växt en grov granskog, men här tätar nu lövslyet efter avverkning för ca 15 år sedan. Öster om fuktstråket finns ett parti med hållmarktallskog. Stranden utgöres här av vackra hållmarker med hållkar. Speciellt vid lägre vattenstånd är hållzonen bred och intressanta formationer i berggrunden kan studeras.

Udden mot söder utgöres av låga hållar och mellan dem sandvallar som delvis täcks av täta mjölonmattor (foto sv. v. 3.4). Trädsiktet består av vridna furor av hög ålder (foto dia 17) . Tyvärr är träden i stor utsträckning skadade genom att kvistar brutits för eldning.

Stora delar av västra stranden utgöres av sandmarker med en högstammig tallskog (gallrad för ca 15 år sedan och därefter drabbad av stormfällning - speciellt 1969/70). Sand- och grusmarkerna och tallskogen sträcker sig ett gott stycke in på ön. En serie gamla strandvallar formar markytan . På udden mitt på västra sidan finns en sandstrand, goda badmöjligheter och mycket attraktiv miljö i övrigt. Udden har dock under senare år ockuperats av långtidscampare.

En stor mängd brasrester och diverse skräp misspyder ön.

Målsättning: Replipunkt för besökare i skärgården. En av de områden som i första hand bör bli föremål för skötselåtgärder. Ingen skogsavverkning utöver det att vindfällerna upparbetas till ved (av förvaltaren) och även användes för vindskydd. kojor m fl anläggningar. Vistelseytor och smärre tätytor öppnas. Tät vegetation mellan ytorna sparas för ”rumseffekt” och avskärmning.

Åtgärd: Brygga och vassröjning i norra viken. Upprensning på västra strandens "tomter". Toaletter i öns norra del. Angöringsmöjligheterna förbättras i väster. Eldstäder ordnas dels i norra viken, dels i väster, dels vid södra udden.

Huvuddelen av vindfällerna upparbetas. Skärmskydd eller koja bygges eventuellt under senare skede i norra viken. Stigar röjes och markeras enligt principförslag på bilagd karta. Behovet av skärmskydd prövas av skötselrådet i senare skede.

Informationscentral i norra viken. Normalt underhåll.

Skötselområde 10

Beskrivning: **Tunnholmarna** (Tönnöarna) (delområde 27 i ”Beskrivning 1974”). Den större, östra holmen täcks till största delen av gammal, tät tallskog på sand och sten på gamla strandvallar. I tallskogen, som har rikligt med ris och det typiska skogsgräset kruståtel i fältskiktet, är asp och aspsly insprängt. Norra stranden och udden är beväxta med lövblandskog med liljekonvalj i fältskiktet. Sydsidans hållar är delvis starkt söndersprängda. Mot väster finns en lövdunge på en strandvall. Al, björk, rönn och björnbär dominerar här.

Mellanholmen täcks av gles hållmarktallskog med breda hållzoner runt alla stränder. I en sänka med stengrund växer nypon och gräs samt fårsvingel. Här finns också mjölon.

Holmen längst mot väster är beväxt med blandskog av tall, asp, ene på grusgrund. Hållarna mot nordost är ovanligt vackra med ett stort hållkar. Vattnet utanför är djupt. De tre skären västerut är låga stenskar utom Klubben som är en mörk, hög klippa med ett fast sjömärke.

De tre större holmarna är mycket välbesökta och hårt slitna. På mellanholmen fanns i juni 1974 en tältplats med tre tält, eldstad, bänkar, flaggstång och vedupplag. Flera stora tallar är kapade och misshandlade (foto dia 24, 25. sv.v. 23, 24). Även somrarna 1975 och 1976 har holmen utnyttjats för mer eller mindre permanent camping. Hela holmen är hårt slitna ned upptrampade stigar runt ön. På östra holmen är liljekonvaljmattorna nedtrampade och illa tilltygade.

Målsättning: Replipunkt för besökare i skärgården. Ingen avverkning annat än för begränsad vedhuggning och för att eventuellt öppna mindre tälytor på östra holmen. Informationscentral.

Åtgärd: Uppstädning. Angöringsringar på västra och mellanön Eldstäder. Informationstavla. Toalett ordnas på östra ön. Enkel spång mellan öarna bygges för att underlätta förbindelse vid högvatten. 2 - 3 små tälytor ("gläntor") öppnas på östra ön.

Normalt underhåll.

Skötselområde 11

Beskrivning: **Stora Axelön** (delområde 31 i "Beskrivning 1974") Stora Axelön och Lilla Axelön. Större delen av den norra stranden av Stora Axelön är brant med bra tilläggsplatser. Även angöring med djupgående båtar kan ske i hållmarkstallskogen innanför finns lingon och ljung i undervegetationen. Liljekonvalj och flenört växer i fältskiktet i de två dungar med löv, som finns mot öster. Södra stranden består av en bred hållzon och stora block samt ett större parti klappersten. På öns västra, höga udde finns flera labyrinter eller trojaborgar. Ön är välbesökt.

Lilla Axelön domineras av hållmarkstallskog med inslag av björk. På norra sidan finns stenstränder med slipade småstenar, sydsidan består av hållar och block. De grunda vattnen kring ön gör den svårtillgänglig.

Labyrinterna på Stora Axelön

Utdrag ur "Värmland För och Nu" år 1961, sid 38-40 (Ingår som bil 15 i utredningskommitténs reservatsförslag).

Labyrinterna på Stora Axelön i Vätern har ett karakteristiskt läge på kala klippan. Hur många som funnits är ovist; fem uppgives av Djurklou 1866, och de finns ännu kvar. De visar olika typer. Den här avbildade trojaborgen är konstfullt byggd men ej på något sätt enastående. En sägen berättar, att den och de övriga byggts av skeppsbrutna studerande. Den sägen finns också om andra trojaborgar i Skandinavien. Skeppsbrutna har alltid döden i tankarna. Den nutida forskningen är nästan enig i sin uppfattning, att labyrinterna en gång har haft en funktion i döds kulten. Labyrinternas användning har undergått många växlingar. Benämningen Jungfrudans antyder en äldre användning av stenlabyrinter som dansplats. Dansplatsens förbindelse med en förhistorisk gravplats är mångenstädes obestridlig.

Målsättning: Utflyktsmål och replipunkt för besökare i skärgården. Skogsbestånden bör i huvudsak lämnas orörda utöver eventuell vedhuggning (av förvaltaren).

Åtgärd. Angöringsmöjligheterna förbättras på norra sidan. Toalett och eventuellt eldstad uppföres. Informationsskylt och stig till labyrinterna. Normalt underhåll.

Skötselområde 12

Beskrivning:

Bärön. Ön är ca 100 hektar stor med varierande skogsbestånd. Storparten av öns inre del har nyligen (1974-75) avverkats. I norr fanns tidigare (från till 1947) odlad mark som nu växer igen, delvis efter skogsplantering. I nordöstra hörnet av ön ligger det gamla torpet som nu användes som fritidsbostad. Endast närmaste omgivningen söder därom hålls öppen. Utefter östra stranden har - i samband med ovan nämnd avverkning - sparats ett bälte om 50-75 meter av den gamla knotiga hållmarkstallskogen ungefär upp till krönet på den relativt branta strandsluttningen. Även utefter södra och västra stränderna har skogen sparats. Dessa strandzoner hyser mycket attraktiva hållmarkstallskogar av hög ålder och relativt ursprunglig karaktär. Inom området häckar fiskgjuse. Strandhållarna i söder och väster är flerstädes attraktiva för besökare ned möjligheterna till angöring med båt begränsade. Området rymmer även goda biotoper för vilt. Bergryggar i nordost-sydvästlig riktning bildar en starkt söndersplittrad strandlinje, undervattensryggar och skär. Nordväst om Bärön ligger 3 större och ett antal mindre, låga och långsmala öar inneslutna i tät bladvass. Detta mosaiklandskap av hållmarker och vass torde ha stor betydelse för vilt. Udden längst mot nordost har en dunge med gamla och ovanligt grova tallar.

Målsättning: Den särpräglade naturtypen med hållmarkstallskog av naturskogskaraktär på Bäröns stränder bevaras. Avgränsning enligt bifogad kartsnitt markerar område som bör få utvecklas mot urskog. För övriga delar av Bärön skall inga speciella restriktioner för skogsbruket gälla. Naturvårdsintresset skall beaktas genom generellt gällande hän-

synsregler. Vid genomförande av åtgärder för besökare i framtiden skall mycket stor hänsyn tagas till djurlivets behov av ostörda miljöer och skyddszoner.

Åtgärd: Angöringsplats förbättras vid nordöstligaste udden. Med hänsyn till fritidsbostället begränsas tills vidare satsningarna på denna punkt. Stigar enligt kartan iordningställs. Normalt underhåll.

Skötselområde 13

Beskrivning: Åsundaön med Boviksholmen. Endast öns södra del ingår i reservatet. I denna – södra del - finns två (fritids-) hus medan den norra delen hyser ett stort antal hus. Fritidsbebyggelsen på Åsundaöns norra del har förbindelse med fastlandet via en handdriven färja som kan föra bilar över Åsundasundet. Av de två husen inom, reservatsdelen är den ena (västra) klubbstuga för Grums båtsällskap. Det är närmast Åsundaöns västra och sydöstra strandzoner som tilldrager sig större intresse och här behandlas närmare.

Delområde 13.1. Västra stranden (delområde 13.1 enligt bifogad karta) liknar i stor utsträckning Bäröns västra sida. Magra hållmarkstallskogar med knotiga trädindivider, slipade hällar och en del skyddade vikar bildar här mycket attraktiva vistelsemiljöer. Markerade berggrundsryggar i sydväst-nordöstlig riktning karaktäriserar terrängen. Vattnen utanför ön är fyllda av grund. Angöring är dock möjlig på flera ställen om man iakttar och följer berggrundsryggarnas allmänna riktning.

Målsättning: Delområde 13.1. Skogsbestånden bör så långt möjligt utvecklas till urskog utan andra ingrepp än öppethållande av stigar. Enkla replipunkter för besökare.

Åtgärd: Delområde 13.1. Engångsåtgärd: Lämplig angöringsplats (t ex nordväst om Lönhultsviken) rekognoseras och iordningställs med vassslätter, angöringsringar, toalett, informationstavla. Normalt underhåll.

Delområde 13.2. Hällmarker väster om Södra Boviken. Magra marker (delvis extremt magra) med glest tallbestånd. Mellan Boviksholmen och Åsundaön finns blottade hällar med isräfflor, parabelriss och skärbrott som lämpliga studieobjekt.

Målsättning: Delområde 13.2. Området bör få utvecklas till urskog utan andra ingrepp än öppethållande av stigar. Hällarna i sydöst utnyttjas som (geol) studieobjekt och utflyktsmål.

Åtgärder: Delområde 13.2. Stig ledes genom området.

Delområde 13.3. Låglänta marker. Högväxt klibbalbestånd.

Målsättning: Delområde 13.3. Albeståndet i sydväst bör så långt som möjligt lämnas orört.

Åtgärd: Delområde 13.3. Befintliga stigar (gamla brukningsvägar) Hålles fria från ris.

Delområde 13.4. Närmaste området kring torpet (Boviken). Lummig idyll inne på den i övrigt magra ön. Riklig förekomst av olika lövträdslag och trädgårdsväxter. Ängsmarker. Husen nedrivna.

Målsättning: Delområde 13.4. Området hålles öppet och karaktären av gammal odlingsmark och boplatz bevaras. Ingrepp i lövskogsbestånden ner mot stranden göres för att bevara en attraktiv miljö och replipunkt för besökare.

Åtgärd: Delområde 13.4. Engångsåtgärd: Røjningar, gallringar, städning. På lämplig plats vid norra Boviken iordningställs angöringsplats. Vassslätter sker i erforderlig utsträckning med hänsyn till angöringsplatsen. Ev iordningställs i senare skede brygga (efter skötselrådets prövning) om besöksfrekvens och djupförhållanden medför ett klart behov därav. Toalett, sopkärl, eldstad samt informationstavla iordningställs.

Underhåll: Årlig slätter och kompletterande røjningar. Löpande tillsyn och underhåll av anläggningar.

Delområde 13.5. Strandzoner - ca 50 m - på södra och sydöstra delen av ön. Blandbestånd på hållmarker.

Målsättning: Delområde 13.5. Eventuellt aktualiserade avverkningar sker med stort hänsynstagande till naturmiljön och i samråd med reservatsförvaltaren. Kalavverkning får ej ske. Avverkningar i zonen sker som plockhuggning för att åstadkomma en mjuk övergång.

Åtgärd: Delområde 13.5: --

Delområde 13.6. Ängsmarker kring stigskalet där gamla torpet Lönhult legat. Fortfarande öppna ytor och artrik vegetation.

Målsättning: Delområde 13.6. Området hålles öppet och vårdas så att karaktären av gammal odlingsmark och boplats består.

Åtgärd: Delområde 13.6. Årlig slåtter, städning och begränsad röjning.

Delområde 13.7. Inre delarna av Åsundaön. Varierande skogsbestånd på huvudsakligen magra marker.

Målsättning: Delområde 13.7. (Åsundaöns inre delar). Inga speciella restriktioner för skogsbruket. Hänsyn till naturmiljön tas av markägaren enligt allmänt gällande hänsynsregler.

Åtgärd: Delområde 13.7. Från reservatsförvaltarens sida endast skötsel av stigsystem över ön. I norra delen kan vägbom behöva uppsättas om den gamla brukningsvägen börjar utnyttjas för biltrafik från Åsundaundet.

Skötselområde 14

Beskrivning: **Jättegrytorna på Åsundaöns nordvästra strand.** Några få meter från strandlinjen ligger här 5 st jättegrytor med följande djup: 1) 100 cm 2) 10 cm 3) 30 cm 4) 30 cm 5) 5 cm 6) 85 cm.

Grytorna ligger i en större V-formad klyfta mellan hällar i N-S-lig strykning. Förekomsten av strandgrytor (jättegrytor) på Åsundaön beror bl a på följande betingelser (jämför även redogörelse av S Nyqvist i utredningskommitténs rapport 1970).

1. en strand som är exponerad mot den förhärskande vindriktningen
2. ett bottendjup så stort att bränningar ej uppkommer
3. en ursprunglig tillgång till morän som, efter avspolning gett upphov till friliggande klappersten och
4. en förklyftningstyp hos bergarten som kunnat kvarhålla stenarna.

Löparstenarna finns inte längre kvar. Vattendjupet utanför grytorna är stort och angöring således möjlig - vid måttlig vind.

Målsättning: Utflyktsmål, studielokal.

Inom en 75-meterszon närmast stranden bör skogsavverkning ske endast i begränsad omfattning som gallring och då i samråd med reservatsförvaltaren.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Ankringsringar. Informationsskylt.
Underhåll: Städning.

Skötselområde 15

Beskrivning: **Onsön.** De varierande skogsbestånden beskrivs i text och på karta i "Beskrivning 1974". Sammanfattningsvis kan sägas att skogsmarken är relativt produktiv. I östra delarna har betydande föryngringsytor tagits upp medan bestånden i övrigt är relativt gamla. 5 fritidshus finns varav dock ett par är i dåligt skick. En gammal brukningsväg - väl "trampad" och mycket behaglig för vandraren - Går från västra udden mitt på ön i ungefär dess halva längd. Utefter stränderna finns flera avsnitt med sand varav två stora i sydvästra delarna. Här fortsätter också sandstranden inåt land i dynliknande ryggar. Vattnen söder om ön är grunda och än är här svår att angöra även med hänsyn till att de förhärskande vindarna ligger på mot denna strand. På norra sidan av ön

finns däremot mycket goda angöringsmöjligheter på ett flertal platser. Klippstränderna är här bitvis höga.

På öns östra udde finns förutom de blottade sandstränderna betydande arealer med strandsediment som är täckta av mager skogsvegetation. Sand-, grus- och stenformationer i öster bildar tillsammans med skogsbestånden mycket intressanta miljöer.

Även på den västra sidan förekommer stora strandsediment, här i form av en flack sandrygg som sträcker sig över till fastlandet i väster. Vid nuvarande (juli 1976) låga vattenstånd i Vänern ligger sanden över vattenytan på en bredd av över 200 meter. Vid normalvattenstånd ligger sandryggen däremot betydligt under vattenytan. Flerstädes utefter södra och även norra sidan visar blottade strandhållar en intressant (band-)struktur.

Målsättning:

Onsön bör i hög grad utnyttjas som replipunkt för besökare i skärgården. Ön erbjuder mycket goda hamn- och badmöjligheter och intressanta naturföreteelser. Ön är tillgänglig även för icke båtburna besökare genom förbindelser över sandryggen i väster. I första hand bör reservatsförvaltningen räkna med besökare från landsidan. Allmän biltrafik över sandryggen är i och för sig ofta möjlig men får inte förekomma eftersom, öns karaktär och möjligheterna till ”naturnära friluftsliv” då försämrats avsevärt. Möjligheterna till transport av äldre och handikappade besökare bör dock beaktas. Gångtrafik över till ön bör underlättas. Skogsbruk kan bedrivas på huvuddelen av öns yta men med stort hänsynstagande till naturmiljön och reservatets syfte. Föryngringsytor får således inte göras större än 1 ha. Den varierande beståndsbilden (se karta i ”Beskrivning 1974”) gör det även rimligt med små avverkningssytor. Ny föryngringsyta upptages invid tidigare yta först när föryngringen når en höjd av ca 2 m på den första ytan.

Med hänsyn till öns funktion för besökare och reservatets syfte bör hänsyn och begränsning av skogsbruksåtgärder ske inom betydande zoner (jämför bifogad kartskiss). Inom markerade strandzoner bör ingen avverkning alls ske. I direkt anslutning till starkt frekventerade strandavsnitt tillvaratages dock vindfällan. Inom markerade områden på öns inre delar (1 och 2 på kartan) får avverkningar inte ske med hänsyn till djurlivet. Dessa delar av Onsön skall alltså långsiktigt hållas täta (och svårframkomliga) som refuger för (växt- och) djurliv.

Åtgärd: Ett system av stigar markeras - jämför principförslag på bifogad karta.

Informationstavlor - modell större - uppsättes vid västra udden samt vid ett par av de mest utnyttjade angöringsplatserna i öster. Mindre informationsskyltar uppsättes dessutom vid vindskydd m fl anläggningar som efterhand ordnas.

Vindskydd med eldstad bygges efterhand på platser enligt principförslag på kartan. Sopkärl utplaceras på starkt frekventerade platser. Toaletter ordnas dels i västra, dels i östra delarna av ön. Angöringsmöjligheterna förbättras på norra sidan genom att ringar uppsättes och ev upprustas befintlig brygga i väster. Viss vasslåtter kan även behövas för att förbättra angöringsmöjligheterna. Normalt underhåll.

Skötselområde 16

Fastlandet på Segerstadhalvön. Uppdelning i delområden enligt följande (se även bifogad kartskiss i skala 1:10 000).

Beskrivning:

Delområde 1. Små ängsmarker kring gammal bosättning. Täta, grandominerade skogsbestånd i omgivningarna.

Målsättning delområde 1. Området hålles öppet som trivsamt vistelseyta och illustration till tidigare bosättning.

Åtgärd delområde 1. Engångsåtgärd: Røjningar. Sittgrupp utplaceras. Underhåll: Kompletterande røjningar.

Delområde 2. Strandavsnitt med gles hållmarkstallskog. Relativt starkt frekventerat. Toalett finns.

Målsättning delområde 2. Utgångspunkt för icke båtburna besökare.

Åtgärd delområde 2. Bilparkering ordnas. Möjligheter till senare utvidgning beaktas. Effektiv avspärning sker så att allmän biltrafik ut över sandryggen

till Onsön hindras. Avspärningen skall dock utformas (med låsbar bom) så att transporter (för skogsavverkningar, skötselåtgärder, besök av handikappade m m) vid behov kan ske.

Toalett, sopkärl, större informationstavla uppsättes. Skärmskydd med eldstad (eller koja) bygges. Smärre tälytor öppnas. Vasslätter sker närmast stranden och i ett gångstråk på högsta delen av sandryggen ut till Onsön. Normalt underhåll

Delområde 3. Relativt hög strandsluttning samt den s k Lindränkan med mycket mager hällmarkstallskog. Bitvis attraktiva klipp- och sandstränder. Nordöstra delen av Lindränkan drabbades sommaren 1976 av en mindre skogsbrand.

Målsättning delområde 3. Ingen avverkning sker utan bestånden får utvecklas till urskog.

Åtgärd delområde 3. Stig markeras enligt principförslag på bifogad karta.

Delområde 4. Stort hällkar med intressant växtlighet. I den öppna sydvästra delen växer gul, vit, rosa och röd näckros. Den röda näckrosen uppges vara inplanterad. I hällkarets nordöstra del sluter sig vegetationen allt mer upp mot fastmarkens växtsamhällen.

Målsättning delområde 4. Utflyktsmål och studielokal.

Åtgärd delområde 4. Engångsåtgärd: Spång bygges - vid behov hällkarets västra kant för att begränsa slitaget på den mjuka vegetationsmattan. Informationstavla. Underhåll: Tillsyn. Ev komplettering och städning.

Delområde 5. Den vassbevuxna Landviken. Inne i vassvidderna finns smärre, öppna vattenytor. Viken hyser ett rikt fågelliv.

Målsättning delområde 5. Fågellokal.

Åtgärd delområde 5. Engångsåtgärder: Vassröjningar i stråk och "rum" för att gynna fågellivet. Åtgärden vidtages i samråd med ornitologisk expertis. Underhåll: Komplettering av vassröjningen.

Delområde 6. En bred bård av lövskog runt Landviken. Lövskogszonen synes ha en högst betydande skogsbrynseffekt och uppenbart stor betydelse för djurlivet.

Målsättning delområde 6. Lövskogszonen bevaras i huvudsak intakt med hänsyn till djurlivet. Skogsbruksåtgärd får endast ske i mycket begränsad omfattning (och i så fall i form av gallring) så att en tät lövskogsbård bevaras. Det är väsentligt att buskskiktet lämnas. Med undantag för en liten sträcka närmast Lindränkan ordnas inga stigar genom området.

Åtgärd delområde 6. –

Delområde 7. Fortsättning på skogsbrynet i delområde 6. Sanka strandängar med videbuskage och spridda trädindivider av al, tall och björk.

Målsättning delområde 7. Området lämnas helt intakt utan några ingrepp med hänsyn till djurlivet.

Åtgärd delområde 7. --

Delområde 8. Markerad udde mot Gubbskären. Relativt tät och frodigt skogsbestånd där tall dominerar. Viss avverkning och traktortransport har nyligen skett, efter stormfällning.

Målsättning delområde 8. Utflyktsmål för naturstudier. Tät trädskärm bibehålles. Strandskogen lämnas helt intakt

Åtgärd delområde 8. Engångsåtgärd: Från väglutet i väster röjes en enkel stig ut mot udden. Underhåll: Städning.

Delområde 9. Långgrund sandvik som är relativt starkt frekventerad. Toalett finns för närvarande. Väster om stranden vidtager sandmarker med ett tallbestånd där nyligen röjningsgallring skett. Söder om sandstranden vidtager förhållandevis höga klippstränder.

Målsättning delområde 9. Lämnas så orört som möjligt med hänsyn till fågellivet på Gubbskären.

Åtgärd delområde 9. Engångsåtgärd: Städning.

Delområde 10. Strandzon med mycket mager tallskog. Delvis relativt höga klippstränder med relativt djupt vatten utanför. Området har drabbats av en mindre skogseld.

Målsättning delområde 10. Ingen avverkning får ske i området. Lämplig angoringsplats.

Åtgärd delområde 10. Engångsåtgärd: --. Underhåll: Städning.

Delområde 11. Nederoderad rullstensås och serie av strandvallar. Klappersten och/eller sand i strandlinjen. Tallbestånd typ pelarsal.

Målsättning delområde 11. Utflyktsmål och attraktiv vistelsemiljö. Befintliga vägar utnyttjas inte för allmän biltrafik. Däremot utnyttjas vägarna för skötselåtgärder och eventuell transport av handikappade besökare. Konsekvent spärr för allmän biltrafik sker för att inom reservatsområdet kunna erbjuda en mer naturnära och ostörd miljö än vad som är möjlig på konventionella bad-, campingplatser och strövområden.

Endast mycket begränsade avverkningar med hänsyn till vistelsemiljön, landskapsbild och stormfällningsrisker. Skogsbeståndet på yttersta udden samt strandzonen (skogsbrynet) i sydost samt strandslutningen i väster (upp till åsens krön) lämnas helt intakt utan andra ingrepp än öppethållande av stigar. Beträffande övriga delar av beståndet kan plock- och luckhuggningar ske för att en attraktiv pelarsal långsiktigt skall bevaras. Badmöjligheterna förbättras utefter västra stranden.

Åtgärd delområde 11. Engångsåtgärd: Avspärrning längst i norr göres så att allmän biltrafik längre ut på Arnäs udde förhindras. Toalett uppsättes. Skärmskydd med eldstad bygges ev vid udden efter skötselrådets prövning i senare skede. Spångad stig ordnas ut till Hamnholmarna och Guppaholmarna, dock ej till södra Guppaholmen. På några avsnitt utefter västra stranden rensas sten och vass bort så att sandstränder skapas. Underhåll: Intensiv tillsyn under högsäsong och underhåll av anläggningar. Ved tillhandahålles vid eldstad.

Delområde 12. Varierande typ av skogsmark och bestånd.

Målsättning delområde 12. Fortsatt skogsbruk men begränsning av förnygringsyta till ca 1 hektar i syfte att bevara en variationsrik miljö. Ny förnygringsyta bör ej upptagas invid tidigare öppnad yta förrän förnygringen nått ca 2 m höjd på den tidigare.

Åtgärd delområde 12. Parkeringsplats, toalett och stor informationstavla. Stigar ut mot uddens yttre delar.

Delområde 13.

Åtgärd delområde 13. Engångsåtgärd: Badplatsområdet avgränsas från tomtområde och mjölonmattorna med ett diskret trästaket (jämför principförslag på kartan). Informationstavla uppsättes med uppgift om naturförhållanden och uppmaning till besökare att respektera avgränsningen, Sopkärl utplaceras. Underhåll: Regelbunden städning under sommarens högsäsong. Uppväxande vass borttages.

Skötselområde 17

Beskrivning: **Guppaholmarna och Hamnholmarna.** Stort antal små öar, holmar och skär som vid lågvatten har mer eller mindre direkt förbindelse ned varandra och fastlandet. Flertal mycket attraktiva avsnitt med klipp- eller sandstrand. Genom den brutna topografin, starkt splittrande strandkonturen och vassfält skapas en mängd avgränsade "rum" och området kan "svälja" ett stort antal besökare som ändå kan uppleva relativ avskildhet.

Målsättning: Bad och "skärgårdskontakt" för besökare från landsidan. Landstigningsförbud för södra Guppaholmen p g a fiskgjusehäckning.

Åtgärd: Spångad stig ut till och mellan Öarna (dock ej till den södra). Intensiv tillsyn och städning under högsäsong.

3. Plan för anläggning, disposition och skötsel av anordningar for rekreation och friluftsliv

3.1 Allmänt

Behandlade anordningar har i tillämpliga delar angivits på bilagd översiktskarta i skala 1:50 000. Flertalet anordningar har även behandlats i kap 2.3 i anslutning till respektive skötselområde.

Förverkligandet av åtgärdsförslagen förutsättes bli fördelat över en femårsperiod. Hög prioritering gäller beträffande fastlandsdelarna (Segerstadshalvön), Onsön, Gåsen, Tönnöarna, Sandön och Dockholmarna. Därefter Stora Axelön, Långholmen, Amneholmarna, Hamn- och Guppholmarna, Boviken (Åsundaön.), Bäröns nordöstra udde samt Åsundaöns västra strand. Beroende på utvecklingen av besöksströmmen kan ytterligare anläggningar behöva tillkomma utöver här skisserade. Utökningen skall då i första hand ske genom komplettering på de stora öarna och inte genom nya anläggningar på ytterligare några av de små öarna. Anläggningarna skall ej utformas så att de förändrar områdets karaktär.

3.2 Anordningar for rekreation och friluftsliv

3.2.1 Bryggor skall finnas endast för några särskilt starkt frekventerade platser t ex Sandön, Östra Amneholmen, Gåsens norra strand, Onsöns norra strand, norra Boviken på Åsundaön, Bäröns nordöstra udde. Typ av brygga beror av de lokala förhållandena. I första hand används flytbryggor. I vissa fall dock fast brygga spec beträffande område i anslutning till (tidigare) bebyggelse.

3.2.2 Angöringsringar skall ordnas inom skötselområdena 3 t o m 17 på flertalet av de platser som markerats med "T" på bilagda kartor.

3.2.3 Skärmskydd med eldplats skall ordnas endast i begränsad utsträckning på några starkt frekventerade platser t ex Gåsen, Onsön, Åsundaön, Segerstadslandet. Utbyggnad av skärmskydd övervägs av skötselrådet för genomförande i senare del av femårsperioden med ledning av vunna erfarenheter.

3.2.4 Eldplatser- (grillplatser) iordningställes på ett begränsat antal ställen inom reservatet. Ved tillhandahålles av reservatsförvaltaren. Vid eldplats skall anslås information om regler för eldning m m. När eldningsförbud för hela länet utfärdas skall detta gälla även för iordningställda eldstäder.

3.2.5 Vandringsleder och spår skall anordnas på de större öarna enligt bilagda kartor. Där särskild utmärkning är befogad skall denna ske enligt svensk standard. Beträffande flertalet öar torde dock räcka med en uppröjning av framkomligt stråk. Spångning skall ske över sankpartier med dålig bärighet.

3.2.6 Toaletter och sopkärl skall anordnas på ett flertal platser (jämför detaljbeskrivningen). Prioritering sker i överensstämmelse med vad som ovan sagts i avsnitt 3.1. Sopmajor placeras i första hand på Gåsen och Segerstadshalvön.

Beträffande de större öarna (Bärön, Åsundaön, Sandön, Gåsen, Onsön och Segerstadslandet) skall prövas möjligheten att ordna toalett om multrum.

Sopkärl utplaceras på sådana platser som är mycket starkt frekventerade. På informationstavlor inom skärgården skall besökare dock uppmanas att i första hand själva frakta sopor till behållare på fastlandet.

3.3 Kommunikationer

3.3.1 Bilvägen över Segerstadshalvön från E-18 till Torsviken (konventionell bad- och campingplats) ca 5 km från Arnäs udde är av mycket god standard. Grusvägen från Torsviken till reservatsområdet är för närvarande föremål för viss förbättring.

Inom reservatet bör endast begränsade förbättringar ske och främst avse mötesplatser, vissa avsnitt med löst underlag samt parkeringsplatser.

Standardhöjning som medger ökad hastighet skall inte ske. Bilväg över till Onsön skall inte byggas. För skogsbrukets behov, skötselåtgärder och dylikt kan transport ske på nuvarande underlag.

De bil-framkomliga stråk som finns söderut på Arnäs udde skall effektivt avspärras för allmän trafik. Syftet härmed är att inom reservatsområdet- erbjuda en mer ostörd naturmiljö som alternativ till konventionella bad-, campingplatser och strövområden. Möjligheter att öppna avspärrningarna för besök t ex av handikappade skall finnas. Överenskommelse med reservatsförvaltningen skall i så fall ske i förväg.

3.4 Information

3.4.1 Gällande bestämmelser och allmänna trivselregler anslås vid bryggor, regnskydd och sopmajor som ordnas inom området. Anslagen skall utformas med, informativa bilder.

3.4.2 Större informationstavlor med uppgifter om naturförhållanden i skärgården m m - förutom bestämmelser och trivselregler - ordnas på Segerstadshalvön (P-platser), Onsön, Gåsen (norra viken), Sandön, Amneholmarna, Bärön, Åsundaön (Boviken), Stora Axelön. Information bör även ordnas vid Åsundasundet (färjan - parkering utanför själva reservatet).

3.4.3 Information inklusive översiktskarta uppsättes vid småbåtshamnar i Karlstad, Hammarö och Grums kommun.

3.4.4 Folder med tysk och engelsk sammanfattning framställs på sikt gemensamt för större del av Vänerns norra skärgårdsområden.

3.4.5 Vägvisning, spårmarkering där så erfordras, samt gränsmarkering och dylikt skall utföras enligt svensk standard och SNV:s anvisningar.

3.4.6 Tillsynsman skall i möjligaste mån bistå allmänheten med information om skärgården.